

Nøgleproblemer i europæisk kriminologisk forskning

*Indtryk fra Europarådets 7. konference for ledere
af kriminologiske forskningsinstitutter*

Af afdelingsleder, lektor PREBEN WOLF

Konferencen og dens emner

I dagene fra den 1.—4. december 1969 afholdt Europarådet den 7. konference for ledere af kriminologiske forskningsinstitutter. Dennegang udvidet med eksperter uden for institutledernes og rådets egen kreds.

Emnet for konferencen var bredt angivet i titlen „Identificering af nøgleproblemer i kriminologisk forskning“.

Knap 80 personer deltog i drøftelserne, der på grundlag af et stort antal arbejdsdokumenter foregik dels i grupper dels i plenarmøder.

Gruppediskussionerne var delt op i sektioner, der beskæftigede sig med følgende hovedemner:

Sektion 1: Studier af samfundet.

Sektion 2: Studier af de enkelte sociale, kliniske o. lign. institutioner i samfundet.

Sektion 3: Studier af lovertrædere.

Sektion 4: Studier af pønale systemer og deres mål, effekter, metoder og begrænsninger.

Det viste sig, at en væsentlig del af tiden i grupperne gik med at afgrænse emneområderne mellem de forskellige sektioner indbyrdes uden at overlap dog helt kunne undgås.

I og for sig gjorde det ikke noget. Afgrænsning er det vigtigt at foretage; men emnemæssig overlap er ikke nødvendigvis nogen ulempe og kan i hvert fald give anledning til mere alsidig belysning af nogle af de sammenfaldende spørgsmål.

Den første sektion havde til opgave at behandle undersøgelser af hele samfund eller snarere massestatistiske og andre makroorienterede forskningsmuligheder såsom incidensundersøgelser vedrørende registreret og uregistreret („skjult“) kriminalitet, kriminaliteten i samfundet og dens betydning for samfundet, befolkningens holdninger overfor forbrydelse og straf, forandringer i opfattelsen af sociale afvigelser og spørgsmål om, hvordan den formelle og uformelle kontrol i samfundet fungerer.

I anden sektion skulle man især tage sig af lovgivningen, domstolenes og de fuldbyrdende myndigheders sammensætning, virkemåde og indbyrdes relationer samt deres relationer til klienterne og andre brugere af disse institutioner. Særligt skulle man se på metoderne for registrering af kriminelle og andre afvigere.

Tredie sektion skulle dække deskriptive arbejder af psykologisk eller sociologisk art, som beskæftigede sig med lovovertrædere: kliniske, etiologiske, typologiske studier og follow-up undersøgelser med henblik på recidivisme.

Fjerde sektion skulle særligt tage sig af hele systemets mål og virkninger eller af dets enkelte undersystemers effekter, begrænsninger m. v.

Der foreligger ikke for mig materiale, der gør det muligt at analysere, hvad der er foregået i de enkelte sektioner. Og plenarmødedrøftelserne har for meget præg af internationalt diplomati med lejlighedsvis udfald eller sarkasmer fra denne eller hin nationale eller faglige repræsentant rettet mod repræsentanter fra andre lande eller andre fagområder til, at man med god grund og tilsvarende udbytte kan viderebringe referater herfra.

Derimod kan der være grund til at se nærmere på de redegørelser fra regionale eller nationale rapportører, der forelå ved konferencens begyndelse, og som blev kommenteret i sammendrag af konferencens generalrapportør, professor *T. C. N. Gibbens* (United Kingdom).

Deltagere og bidragydere

Foruden generalrapportøren var der indbudt 5 andre rapportører fra England, Italien, Danmark, Frankrig og Schweiz; men en lang række andre kriminalister fra flere forskellige lande havde efter opfordring sendt korte eller lange skriftlige bidrag til konferencen indeholdende deres syn på nøgleproblemerne i den kriminologiske forskning.

Konferencens knapt 80 deltagere og knapt 30 bidragydere udenfor deltagerlisten fordelte sig på 15 europæiske lande indenfor Europarådets medlemskreds (inklusive Grækenland) og 3 europæiske lande udenfor kredsen (Bulgarien, Finland og Jugoslavien).

Det var lidt usikkert, om Sovjetunionen, Spanien og Rumænien deltog. Den samme tvivl gjaldt Tunesien blandt de udenfor Europa beliggende nationer. Derimod var såvel Canada som Israel og U.S.A. repræsenteret tilligemed F.N., Interpol, Fondation Internationale Pénale et Penitentiaire, Societé Internationale de Criminologie og Centre National de la Recherche Scientifique i Frankrig samt 6 repræsentanter for Europarådets sekretariat.

Deltagerne var delt op i følgende kategorier efter deres funktioner på kongressen:

- I: Repræsentanter for kriminologiske forskningsinstitutter og de relevante administrative organer i de respektive lande (ialt 42 personer repræsenterende 14 europæiske medlemslande).
- II: Medlemmer af The European Committee on Crime Problems (3 personer repræsenterende Holland, Schweiz og Østrig).
- III: Medlemmer af The Criminological Scientific Council (6 personer repræsenterende 7 lande).
- IV: Rapportører (6 personer repræsenterende 5 lande).
- V A: Observatører fra ikke medlemslande (6 personer repræsenterende 2 europæiske og 4 ikke-europæiske lande).
- B: Internationale organisationer (6 personer repræsenterende 6 organisationer. Personernes nationalitetsforhold fordelte sig med 1 til U.S.A., 4 til Frankrig og 1 til Belgien).
- VI: Medlemmer af Europarådets sekretariat (6 personer).

De 7 forannævnte kategorier må arbejdsmæssigt suppleres med en ottende (kategori nr. VII): De ikke deltagende bidragydere, der ifølge mit materiale udgør 27 personer, som fordeler sig over 14 europæiske og 1 ikke-europæisk land (U.S.A.).

Deltageraktiviteten

Aktiviteten målt i antal skriftlige bidrag pr. 100 deltagere er forskellig fra kategori til kategori. Når man bortser fra kategori VI, hvis aktivitet per definition gav sig helt andre udslag end i skrevne faglige bidrag, og kategori VII, som skrev bidrag, men ikke deltog personligt i møderne, er der gennemsnitligt 52 % af deltagerne, som har leveret skriftligt bidrag enten i form af generalrapport, rapport til generalrapportøren, anden rapport eller besvarelse af de i forvejen af sekretariatet udsendte spørgsmål. Spredningen er dog stor fra 0 % i kategori II, som nærmest må sidestilles med kategori VI, idet deres aktivitet forventes at ligge på et tilsvarende område, op til 133 % i rapportørgruppen (6 deltagere med tilsammen 8 bidrag). I observatørgruppen (V A: lande udenfor Europarådet) leverede 6 deltagere ialt 5 bidrag. I kategori V B: observatører fra internationale organisationer fremkom 1 bidrag fra ialt 6 deltagere, medens der fra den „menige“ kategori på 42 deltagere fremkom 18 skriftlige bidrag svarende til 43 %. 6 deltagere havde hver leveret 2 bidrag (rapport og

besvarelse), heraf var de 2 fra Italien, 2 fra Holland, 1 fra Schweiz og 1 fra Den tyske forbundsrepublik.

Tildeler man deltagerlandene points efter gennemsnitlig aktivitet (antal deltagere, antal skriftlige bidrag og antal bidrag pr. deltager taget i betragtning) får man en aktivitetsrangordning, der placerer Holland, Italien, Belgien, U.K. og Frankrig højest, derefter kommer Danmark og Vesttyskland, Jugoslavien, så Finland, Israel og Schweiz fulgt af Norge og Sverige, derpå Canada, Tyrkiet og U.S.A. fulgt af Østrig, medens Grækenland, Island, Luxembourg og Bulgarien ligger i bunden.

Identifikation af nøgleproblemerne

En gennemgang af de fremlagte papirer giver umiddelbart et indtryk af, at hovedproblemerne for den kriminologiske forskning overalt i Europa er i det væsentlige de samme både organisatorisk, metodologisk og emnemæssigt.

Organisatorisk gælder det de personale-, lokale- og pengemæssige ressourcer og koordinering af forskningen på såvel nationalt som internationalt plan, mellem faggrupperne indbyrdes og mellem institutterne. For institutternes vedkommende gælder det navnlig diskussionen om fordelingen af forskningsopgaverne mellem fag eller grupper af fag, ad hoc komiteer med interdisciplinær sammensætning og mellem universitetsinstitutter og andre offentlige eller private institutter. Der er her den almindelige tendens til at ville tildele universiteter og bestemte fag grundforskningen, medens andre institutter og interdisciplinære grupper helt eller delvis udenfor universiteterne henvises til at drive anvendt forskning og løse mere (kriminal)politisk prægede opgaver.

Denne arbejdsdeling er jeg ikke enig i af følgende forskningspolitiske grunde:

1. Det er vigtigt, at samfunds- og adfærdsvidenskaberne på universiteterne har jordforbindelse, at de også af og til laver bestillingsforskning i samarbejde med praktikerne og derved undgår at isolere sig i elfenbenstårne eller svæve bort til et abstrakt-teoretisk Neverland.
2. Der kan og bør også gennemføres grundforskning udenfor universiteterne.

Dette er så meget mere vigtigt, som de realistiske forventninger til udviklingen i alle vore lande i den nærmere fremtid går i retning af, at universiteterne bliver stadig mindre egnede som forskningscentre. De store studentertal vil i stigende grad gøre universiteterne til undervisningsanstalter og forskerne til studievejledere og pædagoger. Dertil kommer, at de antiempiriske mode-

retninger indenfor social- og adfærdsvidenskaberne, der mere og mere synes at gribe netop universitetsstuderne og visse af deres lærere, fører til generel forskningsfjendtlighed og krav om direkte politisk-ideologisk styring af forskningen ved universiteterne, der gør enhver tale om forskerfrihed endnu mere illusorisk, end den var i forvejen.

Redningen ligger formentlig i en spredning af forskningens aktiviteter og ressourcer over et bredt felt af den offentlige og private sektor, nationalt og internationalt. Hver styrelse sin forskningsafdeling, hver organisation sin projektfianciering. Ingen skal have monopol på forskning, og publicering af resultater må være et normalt minimumskrav til forskeren og hans sponsor.

Metodologisk gør sig ensartede tendenser gældende i alle landene, hvilket næppe kan undre nogen; men fordelingen er ikke jævn, hverken med hensyn til det tekniske, det erkendelsesteoretiske eller det ideologiske grundlag for metodepræferencerne i de forskellige lande.

Der er således en tydelig overvægt af klinisk, medico-psykologisk orientering i Europas sydlige og østlige hjørner og en overvægt af social-psykologisk, sociologisk og statistisk i de nordlige og vestlige egne, hvis vi f. eks. bevæger os fra Italien og Østrig til Norge. Schweiz har nærmest juridisk overvægt, men indtager iøvrigt en mellemstilling ligesom Tyskland og Belgien, medens Holland og England er bredt interdisciplinært orienteret. Det samme kan man vel sige om Danmark. Interessen for de retslige synspunkter gør sig gældende overalt, og de juridiske aspekter synes at være de mest egnede til at samle både interdisciplinært og internationalt. Moderne sociologers og psykologers militante partisanindstilling mod klienterne mod det etablerede samfund mærkede man ikke meget til på kongressen og slet ikke i de fremlagte dokumenter.

I *emnevalget* fulgte kongressen også stort set de etablerede mønstre. Man udnævnte kriminalstatistiske, diagnostiske og måleproblemer med hensyn til kriminalitetsforekomst til nøgleproblemer. Ligeledes ungdommens forvildelser, behandlingseffektivitet og recidivisme, verifikation af kriminologiske teorier, virkningen af ny lovgivning på relevante samfundsgruppers adfærd, massemedieeffekter, befolkningens holdninger til kriminalitet, domstolspraksis, gamle former for kriminalitet som bedrageri og vold og nye former som trafik-, narkotika- og organiseret kriminalitet og endelig nye befolkningsgruppers kriminalitet (fremmedarbejdere).

De fleste bidragsydere indskrænkede sig til at angive det, som professor *Karl O. Christiansen* (Danmark) i sin rapport til kon-

ferencen har kaldt prioriteter (kortsigtede løsningsforslag med henblik på, hvad der kan gøres nu og i den nærmeste fremtid), medens kun en enkelt (*Pinatel*, Frankrig) har helliget sig det, som Christiansen har kaldt strategi (planer, der rækker længere ud i fremtiden).

Pinatels synspunkter er, at fremtidens kriminologiske forskning må blive bestemt af selve kriminalitetens udvikling, og her tager han for givet, at udviklingen i Europa vil følge mønstret fra U.S.A. Vi har allerede nogle af problemerne inde på livet: ungdommens voldsudfoldelse, narkotikamisbrug, tilpasningsproblemer med indvandrere (flygtninge og gæstearbejdere) og de første tegn på organiseret, professionel kriminalitet. Problemerne er ikke lige nye overalt i Europa, men de foreligger i så manifesterede former og i så ensartede mønstre i så mange forskellige lande, at man må give Pinatel ret i, at Europas lande i selve den integrationsproces, de arbejder så ivrigt på at fuldføre, står overfor nye farer i form af helt andre kriminalitetsformer, end de har været vant til inden for deres hidtidige nationale grænser.

Det er disse nye farer Pinatel mener, at Europa bør ruste sig mod og forberede sig på gennem øget koordineret forskning. Et første skridt hertil er taget med *John Macks* (University of Glasgow) projekt vedrørende kriminelle netværker, der kombinerer undersøgelser i England og Skandinavien (Mack) med undersøgelser i Tyskland og Schweiz (Kerner), Italien og Frankrig (Peronaci og Susini).

Preben Wolf